

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13294/2023
31.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића, Марије Терзић, Весне Мاستиловић и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Небојша Љ. Суботић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 66/23 од 22.02.2023. године, у седници одржаној 31.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 66/23 од 22.02.2023. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гжрр 66/23 од 22.02.2023. године и пресуда Другог основног суда у Београду Прр1 171/22 од 24.11.2022. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснован, тужбени захтев тужиоца којим је тражио да суд тужену обавезе да му због повреде права на суђење у разумном року на име накнаде имовинске штете исплати износ од 712.966,14 динара, са законском затезном каматом од 26.02.2020. године до коначне исплате и **ОДБИЈА** захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка од 36.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду Прр1 171/22 од 24.11.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, па је тужена обавезана да му због повреде права на суђење у разумном року, на име накнаде имовинске штете, исплати износ од 712.966,14 динара са законском затезном каматом од 26.02.2020. године до коначне исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 72.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гжрр 66/23 од 22.02.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Другог основног суда у Београду Прр1 171/22 од 24.11.2022. године. Ставом другим

изреке, одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је изјавила благовремену ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права и предложила да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној, ради уједначавања судске праксе.

Одредбом члана 404. став 1. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 18/20), прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако је по оцени Врховног суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија).

По оцени Врховног суда, у конкретном случају је потребно уједначавање судске праксе о одговорности Републике Србије за накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року услед неизвршења правноснажних судских одлука у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником који није у већинском власништву друштвеног или државног капитала.

Из тог разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу првом изреке донео применом одредбе члана 404. став 2. Закона о парничном поступку.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку, у вези члана 92. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, број 10/23) и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, а ревизијом тужене се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тач. 2. и 3. истог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Привредног суда у Београду Ст 4155/10 од 22.10.2010. године, отворен је стечајни поступак над предузећем "Индустрија котрљајућих лежајева" а.д. Београд. Тужилац је био радник стечајног дужника, па је у поступку стечаја тог привредног друштва пријавио потраживање које му је закључком признато – укупно 712.966,12 динара, које потиче из радног односа. Због недостатка средстава тужиоцу није извршена исплата. Предузеће "ИКЛ" први пут је регистровано у судском регистру 08.07.1948. године, а његов оснивач је била Влада ФНРЈ. Почев од 1989.године, предузеће је ускладило правну норму са тада важећим Законом о предузећима, па је организовано као предузеће са потпуном одговорношћу, а од 1991.године било је организовано као деонично друштво, које је са већинским друштвеним капиталом пословало до 28.12.1999. године, када је приватизовано на основу Закона о својинској трансформацији, тако што је поступак својинске трансформације окончан решењем Министарства привреде од 15.11.2001. године. Држави је, у периоду када је ИКЛ био организован као акционарско друштво припадало 41,5% од укупног броја акција које су продате на берзи 29.07.2005. године. На дан отварања стечајног поступка над ИКЛ-ом а.д. Београд, 22.10.2010. године у власништву акцијског фонда је било 16.274 акције, што представља 0,55% од укупног броја акција. Решењем Владе Републике Србије од 07.02.2002. године, објављеним у "Службеном гласнику РС", бр. 7/01 од 11.02.2002. године, на основу одредбе члана 3.и 3а Уредбе о престанку важења Уредбе о обавезној производњи одређених производа, суспендовани су сви органи у предузећу ДД ИКЛ Београд, па је Влада именовала одбор који ће обављати функцију суспендованих органа управљања и вршиоца

дужности директора који ће обављати функцију суспендованог пословног органа. Одлуком Уставног суда Иу 206/00 од 25.03.2009. године, утврђено је да Закон о мерама за отклањање и ублажавање последица примене санкција међународних организација, није у сагласности са Уставом. Правноснажним решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 2147/2018 од 30.10.2018. године, усвојен је приговор предлагача (тужиоца) и утврђено да му је повређено право на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 4155/10, па је стечајном судији у том предмету наложено да у року од четири месеца од дана пријема тог решења предузме неопходне мере и радње које су потребне да би се приступило уновчењу имовине стечајног дужника.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су тужбени захтев тужиоца усвојили применом одредбе члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року у вези одредби члана 58. став 1. Устава Републике Србије, јер су закључили да је у конкретном случају, послодавац тужиоца, без обзира на структуру капитала, био институционално завистан од државе и да се због тога немогућност наплате признатог потраживања из радног односа из стечајне масе предузећа може да доведе у везу са контролом државе над тужичевим послодавцем и утврђеном повредом права на суђење у разумном року, тим пре што се мешање у привредно пословање, преко постављених органа управљања, засновано на прописима који су, пре отварања стечаја, одлуком Уставног суда оглашени неуставним.

По оцени Врховног суда, нижестепени судови су погрешно применили материјално право.

Одредбом члана 31. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, бр. 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење. Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективно (став 3).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су, без њихове кривице, остала неизвршена и у поступку стечаја вођени над стечајним дужником за већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року на основу Закључка усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.11.2018. године.

У конкретном случају, тужиоцу је правноснажним решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 2147/2018 од 30.10.2018. године, утврђена повреда права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 4155/2010, а тај стечајни поступак је отворен решењем Привредног суда у Београду Ст 4155/10 од 22.10.2010. године, над предузећем „Индустрија котрљајућих лежајева“ а.д. Београд, које је, у том моменту, било у већинском приватном капиталу, са уделом државе од 0,55% укупног броја акција. Одговорност Републике Србије за материјалну штету која је за извршно повериоца настала услед немогућности наплате његовог потраживања које је било признато у стечајном поступку, постоји када је извршни дужник предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом због тога што је Република Србија, донетим законима и њиховим изменама и допунама, континуирано вршила продужење утврђених рокова за приватизацију, што је објективно онемогућило благовремено и делотворно намирење потраживања према субјекту приватизације са већинским друштвеним и државним капиталом. Тако је први Закон о приватизацији, односно Закон о својинској трансформацији („Службени гласник РС“, бр. 32/97), у више

наврата мењан, а одредбом члана 20ж став 1. Закона о приватизацији („Службени гласник РС“, бр. 123/2007) је прописано да се од дана доношења одлуке о реструктурирању до дана доношења одлуке о окончању реструктурирања не може против субјекта приватизације, односно над његовом имовином, одредити или спровести принудно извршење, нити било која мера поступка извршења ради намирења потраживања. Због тога што је законским решењем објективно онемогућила извршење судских одлука којима су запосленима била призната и досуђена потраживања из радног односа према послодавцу са већинским друштвеним, односно државним капиталом, Република Србија је објективно одговорна за штету коју су они претрпели. Међутим, овде то није случај, пошто је ИКЛ располагао већинским друштвеним капиталом до 28.12.1999. године, а након тога је поступак својинске трансформације – приватизације, окончан решењем надлежног министарства од 15.11.2011. године. Потраживање тужиоца датира из периода од 2001. до 2005. године, када за обављени рад у фабрици није примао зараду, а у том периоду је држава имала мањински удео у капиталу друштва од 41,50%. Не постоји узрочно-последична веза између деловања Републике Србије, у смислу донетих закона којима су продужавани утврђени рокови за приватизацију и онемогућавање извршења судских одлука ради намирења потраживања у односу на субјект приватизације, пошто се они не односе на стечајног дужника – послодавца тужиоца, који је приватизован пре измене Закона о приватизацији. Предузимање мера за отклањање или ублажавање санкције међународних организација није било од утицаја на власничку структуру ИКЛ-а у смислу институционалне зависности предузећа од државе. Због тога је тужбени захтев тужиоца неоснован.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Одлуку о трошковима целог поступка, Врховни суд је донео применом одредбе члана 165. став 2. Закона о парничном поступку. Туженој су признати трошкови које је имала ради вођења ове парнице, на име ангажовања правобранилаштва за састав одговора на тужбу 6.000,00 динара, жалбе 12.000,00 динара и ревизије 18.000,00 динара, укупно 36.000,00 динара, сходно одредби члана 153. став 1, 154. и 162. Закона о парничном поступку, применом важеће Адвокатске тарифе.

Из тог разлога, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић